SEMINÁRNÍ PRÁCE ČVUT PRAHA
FAKULTA ARCHITEKTURY

HISTORIE, SOUČASNOST A BUDOUCNOST KOSTELÍKA A OSADY V KRTNI

DUBEN, KVĚTEN 2001

VYPRACOVAL: ARCH. PAVEL KROLÁK

KONZULTACE :
PROF. ING. ARCH. KAREL KIBIC
DOC. ING. ARCH. JIŘÍ ŠKABRADA
PROF. ING. ARCH. MIROSLAV BAŠE

OBSAH :

I. ÚVODEM PÁR SLOV K VÝBĚRU PAMÁTKY

II. STAVEBNĚ HISTORICKÝ VÝVOJ KOSTELÍKA V KRTNI

1) ZALOŽENÍ ROMÁNSKÉHO KOSTELÍKA
2) MANÝRISTICKÁ PŘESTAVBA
3) BAROKNÍ DOSTAVBA A VYBAVENÍ INTERIÉRU
4) PSEUDOROMÁNSKÁ ÚPRAVA

III. STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM Z KVĚTNA 2001 – POPIS HISTORICKÝCH KONSTRUKCÍ

1) POZŮSTATKY ROMÁNSKÉHO ZALOŽENÍ
2) ZBYTKY GOTICKÉ ÚPRAVY ŠTÍTŮ
3) ZBUDOVÁNÍ VĚŽE A SAKRISTIE
4) PRVKY UKAZUJÍCÍ DOTVOŘENÍ HMOTY KOSTELA V 18.STOLETÍ
5) NOVOROMÁNSKÉ ZVÝŠENÍ KAPLE A VĚŽE
6) NOVÉ ZASTŘEŠENÍ, FASÁDY A INTERIÉR

IV. ROZBOR STAVEBNÍ HISTORIE OBCE KRTEŇ A CHABY

1) NEJSTARŠÍ STŘEDOVĚKÉ PRAMENY O SÍDLECH
2) ÚVAHY O MOŽNÉM VÝVOJI A ZÁNIKU OBCE KRTEŇ VE STŘEDOVĚKU
3) PRAMENY Z DOBY POBĚLOHORSKÉ O CHABECH
4) ÚVAHY O ZÁNIKU VESNICE CHABY

V. ROZBOR KRAJINY KOLEM HORNÍHO TOKU DALEJSKÉHO POTOKA

1) VYMEZENÍ PROSTORU
2) PŘÍRODNÍ, HISTORICKÉ A ESTETICKÉ HODNOTY PROSTORU V SOUČASNOSTI
3) CHARAKTERISTICKÉ RYSY KRAJINY

VI. SOUČASNÝ STAV OBCE CHABY, KOSTELÍKA V KRTNI A JEJICH PLÁNOVANÁ BUDOUCNOST V RÁMCI MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHY 13 –ZÁPADNÍHO MĚSTA

1) ÚZEMNÍ PLÁNY Z 80.LET
2) UPRAVENÝ ÚZEMNÍ PLÁN Z ROKU 1995
3) SOUČASNÝ NÁVRH NA VYUŽITÍ ÚZEMÍ V ÚZEMNÍM PLÁNU HL. M. PRAHY

VII. POROVNÁNÍ NAVRHOVANÉHO MĚSTSKÉHO VYUŽITÍ SE STAVEBNÍ A KRAJINNOU HISTORIÍ PŮVODNĚ VENKOVSKÉHO PROSTORU

1) PRVKY V ÚZ. PLÁNU, KTERÉ NERESPEKTUJÍ HISTORICKÉ SOUVISLOSTI MÍSTA
2) NÁVRHY NA ÚPRAVY A ZMĚNY V ÚP, KTERÉ BY ZACHOVALY GENIA LOCI MÍSTA

Úvodem

Na Praze 5, na jednom z nezpočetných sídlišť jihozápadního města, žiji již více než deset let. A teprve nedávno jsem zjistil, že nebydlím na poslením z nich na okraji města ve Stodůlkách …

V územních plánech, které jihozápadní oblast Prahy měnily od konce sedmdesátých let až do počátku let devadesátých, je totiž zapracován i návrh na včlenění další obce – Chabů – do kompaktních bytovkových struktur a navazující plošné „domečkové“ výstavby. Územní plán Západního Města z roku 1995 sice svrhl jakékoli představy o vzhledu podobnému sídlišti z let osmdesátých, stále se však jedná o velice tvrdý zásah, který pramení ze snahy o maximalizaci ekonomických výnosů … Do nových městských struktur (přesněji do parku lemovaného vilami) byl včleněn i Kostelík v Krtni. Ten svou historicky danou polohou na ostrohu nad Dalejským potokem dominuje již dávné věky mírnému údolí, které pozvolně přechází do Pražské plošiny.

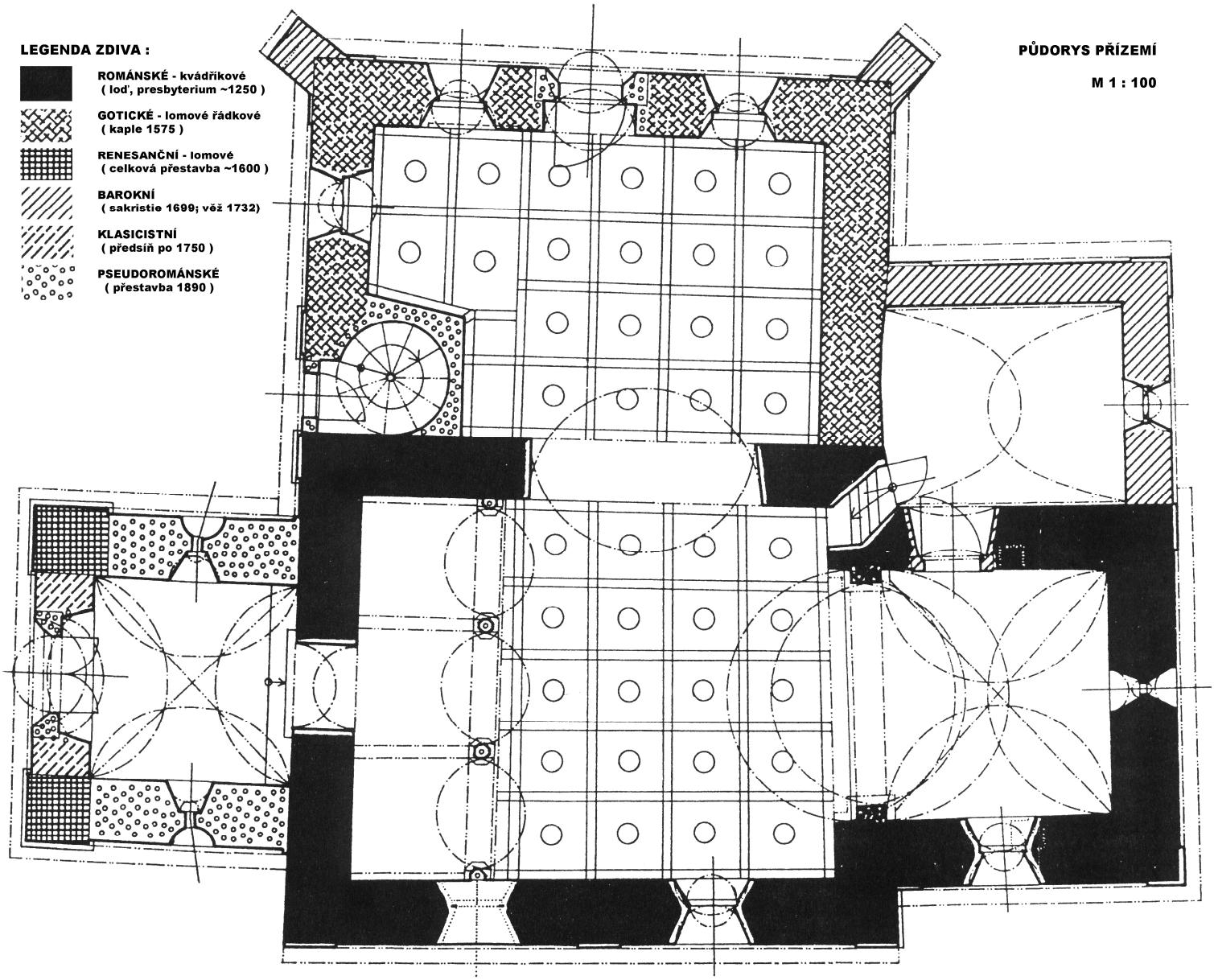
Díky územnímu plánu, podle kterého se výstavba asi bude realizovat, se kostelík stane pouhým fragmentem zaniklé raně středověké obce uvězněné v zástavbě, kterou si, bohužel, v současných podmínkách lze představit velmi pestře. Bude si při výstavbě někdo alespoň uvědomovat (s investory totiž počítat nelze), jak bohatou a rozmanitou historií nejen kostelík, ale i jeho nejbližší okolí prošlo? Jaká sláva to bývala, když se touto oblastí po karlštejnské cestě převážely cennosti a možná i korunovační klenoty? A že kostelík byl asi jediným místem, kde se tato cesta dotýkala jakékoli zástavby?

To , co nedokázaly ukázat stavebně historické průzkumy těchto dvou míst z let 1985-89, se snaží v souhrnu předložit tato práce. Zároveň se snaží zhodnotit respektování kdysi venkovského prostoru v územním plánu z roku 1995, jenž ji v blízké době určitě změní v jedno z pražských předměstí.

Proč by ale nemohlo být jiné a lepší, než ty všechny „domečkové“ v okolí Prahy, které se za pár let stanou stejně opovrhovanými „sídlišti naležato“ jako jsou dnešní bytová „sídliště nastojato“ ?!

Snad k pochopení nutnosti citlivého přístupu v takovéto rozsáhlé přeměně krajiny s venkovskými sídly přispěje i tato práce.

STAVEBNĚ HISTORICKÝ VÝVOJ KOSTELÍKA V KRTNI

PRŮZKUMY, KTERÉ BYLY PROVEDENY BĚHEM POSLEDNÍHO STOLETÍ, SE VĚTŠINOU SOUSTŘEDILY NA ROZPOZNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ETAP VE VÝSTAVBĚ NYNÍ PSEUDOROMÁNSKÉHO KOSTELÍKA. MÍSTO ZASVĚCENÉ SVATÉMU JANU A PAVLOVI ODHALILO PÁR ZE SVÝCH TAJEMSTVÍ …

UKÁZALO SE PŘEDEVŠÍM PODIVNÉ STÁŘÍ JÁDRA KOSTELÍKA VŮČI DALŠÍM ROMÁNSKÝM KOSTELŮM V OKOLÍ , NEBOŤ JEHO KVÁDŘÍKOVÉ ZDIVO BYLO ODHADNUTO NA DOBU KOLEM ROKU 1250. KOSTELÍK JE TEDY O VÍCE NEŽ 100 LET MLADŠÍ NEŽ JEHO PROTĚJŠEK – SV.PETR A PAVEL V ŘEPORYJÍCH - A O 50 LET NEŽ SV. MARTIN V ŘEPÍCH. NA JEHO PŮDORYSE JE PATRNÉ VELMI NEPŘESNÉ VYMEZENÍ OBDÉLNÍKOVÉ HLAVNÍ LODI VŮČI PŘESNÉMU ČTVERCOVÉMU PRESBYTERIU. ZÁROVEŇ SE VZHLEDEM, PO CELOU DOBU AŽ DO SOUČASNOSTI, VYMYKAL ZMÍNĚNÝM STARŠÍM STAVBÁM.

JAK KOSTELÍK V ROMÁNSKÉ DOBĚ VYPADAL? O TOM DNES SVĚDČÍ JIŽ POUZE PRESBYTERIUM, KTERÉ V MINULOSTI ZŮSTALO NEDOTČENO. JEHO ZACHOVALOST BYLA ZJIŠTĚNA V ROCE 1952, KDY ZDE BYLY OBJEVENY PŮVODNÍ NÁSTĚNNÉ FRESKY. DO NEPŘÍLIŠ MASIVNÍCH OBVODOVÝCH ZDÍ (ŠÍŘKA MÉNĚ NEŽ 1M) JE DODNES PROSTOR ZAKLENUT KŘÍŽOVOU KLENBOU BEZ ŽEBER. JE PROPOJEN VÍTĚZNÝM OBLOUKEM DO HLAVNÍ LODI A MÁ PŮVODNÍ, VELICE ÚZKÉ, PŮLKRUHOVĚ UKONČENÉ OKÉNKO ZA OLTÁŘEM. V HLAVNÍ LODI NEBYLY BOHUŽEL DOCHOVÁNY SLOUPKY, KTERÉ ASI V ROMÁNSKÉ DOBĚ NESLY TRIBUNU.

Od počátku se totiž jednalo o vlastnický kostel k panskému dvoru v Chabech. Asi v roce 1575 byla při výstavbě boční kaple zrušena koutová věž, která zprostředkovávala na tribunu přístup, a schodiště bylo od té doby vedeno přímo z kaple nebo snad zaniklo (zde se velice liší záznamy o tehdejších úpravách – rok 1575 a Gotika ?). Ještě gotická přestavba se ale nevyhnula krovu, jak nám dokládá fragment velice strmého štítu na východní straně, částečně schovaný za valbovou střechou presbyteria. Rok 1702, který je na něm čitelný z vnější strany, dokazuje údržbu a možná další úpravy kostelíka i v pozdější době.

Zda-li měl kostelík zaklenutou hlavní loď od počátku, nebo klenbu neměl, se nepodařilo dosud zjistit. Jisté však je, že během renesanční nebo spíše manýristické přestavby kolem roku 1600, se hlavní loď nově zaklenula křížovou klenbou. Ve stejné době také vznikl jednoosý portikus před západním vstupem, se dvěma sloupy a křížovou klenbou. Do té doby se do kostelíku vstupovalo od severu, poté, zdá se, bylo možné vcházet i od západu.

Následně přichází klíčová léta třicetileté války, kdy ve 2. čtrtině 17. století byl nejdříve pořízen nový velký zvon pro kostel, následně byla zrušena fara kostela, pravděpodobně i okolní obce v té době doznaly úpadku, a přestavba kostela byla přerušena.

Až po vyřešení sporu o patronátní právo roku 1650 se znovu rozeběhla stavební činnost na kostele. Do roku 1677 byl rekonstruován celý vnitřní prostor kostelíka a bylo vyměněno téměř veškeré jeho vybavení, které zůstalo dochováno dodnes.

Jedná se o dva nové oltáře, z nichž jeden byl umístěn v kapli a druhý do rohu u paty vítězného oblouku v hlavní lodi. Na protější straně byla vztyčena kazatelna a vyměněny byly všechny lavice. To už ale proběhlo především se záštitou Třebonických sousedů.

Nově byla do rohu mezi kapli a presbyterium roku 1699 přistavěna sakristie, která je zaklenuta jednoduchou převýšenou valenou klenbou. Má jedno okno z barokní doby ve tvaru románském, avšak nikoli původní dveře do sakristie. Vychází se z ní skrz románskou zeď po schůdcích na kazatelnu.

Poté následovala výstavba věže na připraveném portiku (1732). Její výška byla nižší než je dnes, avšak tři místnosti uvnitř zůstaly nezměněny. Nad předsíní proto nalezneme místnost propojenou s tribunou v hlavní lodi, která má klenbu ve tvaru kopule, pravděpodobně s pozdějším barokní štukem, jejímž středem se pomocí provlečených provazů ovládaly dva zvony v nejvyšším patře pod střechou. Prostřední patro nebylo využito a průchod pod střechu a na věž byl možný pouze zvenčí. Nakonec roku 1750 byl do té doby průchozí prostor pod věží uzavřen a byla tak vytvořena předsíň hlavní lodi. Dva náhrobníky ve zdi tehdejší kaple (1759,1764) svým umístěním svědčí o přítomnosti a využívání severního vstupu do ní a do kostela, zachovaného přestože už byl hotov vstup s předsíní od západu.

Později se též objevily náhrobníky na vnějších , obvodových zdech kostela.

Ve slohově nesourodé podobě zůstal kostelík až do roku 1890. Tehdy se o jeho rekonstrukci v novorománském slohu zasloužil stavitel Žitný. Během rekonstrukce se však natvrdo projevily puristické tendence té doby, neboť na celém kostele proběhlo velké množství změn jak v dispozici, tak především ve venkovním vzhledu.

Nejzřetelnější změnou je velmi klamavá venkovní fasáda kostelíka, s velkým množstvím štukových ryzalitů a obloučkových vlysů (před úpravou měl renesanční podobu !). Všechna okna v hlavní lodi byla zvětšena a zaoblena, zůstala však na původních místech, stejně jako jižní okno presbyteria. Zcela jinak je tomu v případě oken na věži, která byla zvýšena o cca 3 metry a byla zde vsazena sdružená okna nová. Stejně tomu bylo u nového arkýře nad novým točitým schodištěm, které dnes vede na tribunu a do podkroví a zprostředkovává tak přístup na věž.

Další přestavba, která se také razantně prokreslila do venkovního vzhledu, bylo zvýšení boční lodi na výšku lodi hlavní, stržení kleneb v obou částech a položení nového kazetového stropu, nad kterým je vztyčen nový krov. Důležitou interiérovou změnou (drastickou) bylo pak propojení kaple s hlavní lodí vytořením jednoho velkého, obloukem zakončeného prostupu v severní zdi kostela. Kaple tak převzala úlohu boční lodi.

Otázkou zůstává , zda-li tribuna , která byla v kostele znovu vztyčena na pseudorománských sloupcích s arkádou, alespoň částečně odpovídá původnímu vzhledu. Její poloha byla totiž určitě jiná a její velikost je dnes určitě podstatně menší než v minulosti.

Poslední záhadou kostelíka je pak dosud neobjevená krypta, která byla odkryta během renesanční přestavby, ale nikdy prý nebyla otevřena. Vzhledem k tomu, že během novorománské přestavby nebyla nalezena a celý prostor byl tehdy přitom nově dlážděn, lze jen stěží odhadnout její možnou polohu, pokud vůbec existuje.

Mezi tajemství, které však ani sto let výzkumů prozatím nedokázalo rozluštit, je otázka existence vsi Krteň. Nebyly o ní, prozatím, objeveny žádné starší písemné zmínky, a tak se lze jen dohadovat, zda vůbec nějaká vesnice při tomto kostelíku stála. Jediným podnětem pro úvahy o ní je vysvětlení místního jména „Krten“ jako „Krtnova dvora“. Ten byl možná ještě starší, než kostelík samotný (Profous II, str. 419).

Malé spekulace, ovšem na pevných historických základech, o možném vývoji obce Krteň, později Chaby (přičemž kostelíku zůstalo původní jméno), jsou sepsány na dalších stránkách o obci.

STAVEBNÍ HISTORICKÝ PRŮZKUM Z KVĚTNA 2001 – POPIS HISTORICKÝCH KONSTRUKCÍ

pozůstatky románského založení

PŘI PŘEMĚŘENÍ PŮDORYSU KOSTELÍKA JSEM ZJISTIL VELMI NEPŘESNÉ VYMEZENÍ OBDÉLNÍKOVÉ HLAVNÍ LODI VŮČI VELMI PŘESNÉMU ČTVERCOVÉMU PRESBYTERIU. V TOM BYLY V ROCE 1952 OBJEVENY PŮVODNÍ NÁSTĚNNÉ FRESKY S VYOBRAZENÍ SVATÝCH NA ZLATÉM PODKLADU, KTERÉ SVÝM VELKÝM ROZSAHEM UKAZUJÍ, ŽE PRESBYTERIUM JE AŽ NA BAROKNÍ OKENNÍ A DVEŘNÍ OTVOR V JIŽNÍ A SEVERNÍ ČÁSTI PŮVODNÍ.

DO NEPŘÍLIŠ MASIVNÍCH OBVODOVÝCH ZDÍ (ŠÍŘKA MÉNĚ NEŽ 1M) JE DODNES PROSTOR ZAKLENUT KŘÍŽOVOU KLENBOU BEZ ŽEBER. JE PROPOJEN ODSTUPŇOVANÝM VÍTĚZNÝM OBLOUKEM DO HLAVNÍ LODI A MÁ PŮVODNÍ, VELICE ÚZKÉ, PŮLKRUHOVĚ UKONČENÉ OKÉNKO ZA OLTÁŘEM.

STÁŘÍ ZDIVA SE DALO ODHADNOUT POUZE Z ČÁSTÍ NA ÚROVNI A POD TERÉNEM, KDE NEBYLA PROVEDENA SANAČNÍ OMÍTKA. JEDNÁ SE O OPUKU, PRAVDĚPODOBNĚ KVÁDŘÍKOVOU, ULOŽENOU NA PRŮBĚŽNÝCH PASECH Z LOMOVÉHO, ŠIKMO LOŽENÉHO KAMENE.

STĚNY HLAVNÍ LODI JSOU PROVEDENY STEJNĚ, AVŠAK VZHLEDEM K JEJICH ŠÍŘCE A ŠÍŘCE PROSTORU NEBYLA LOĎ ZAKLENUTA A MĚLA TRÁMOVÝ STROP.

zbytky gotické úpravy štítů

MEZI VALBOVOU STŘECHOU PRESBYTERIA A SEDLOVOU STŘECHOU HLAVNÍ LODI JSEM NAŠEL DVOJITOU ZEĎ SKLÁDAJÍCÍ SE STĚNY Z ŘÁDKOVĚ LOŽENÉHO LOMOVÉHO ZDIVA A NEPRAVIDELNĚ ZDĚNÉ VEDLEJŠÍ ČÁSTI. JEDNÁ SE JISTĚ O GOTICKOU PŘESTAVBU ŠTÍTŮ, NEBOŤ ZEĎ MÁ VELMI STRMÝ SKLON A BYLA NA MENŠÍ ROZPON. PRAVDĚPODOBNĚ VŠAK PŘESAHOVALA VE STEJNÉM SMĚRU AŽ NAD NOVOU PŘILÉHAJÍCÍ KAPLI, ČÍMŽ MOHL OBJEKT PŘI VZDÁLENĚJŠÍM POHLEDU VYPADAT SYMETRICKY.

zbudování věže a sakristie

Již někdy v mezidobí (kolem 1600) do výstavby věže byl zřízen západní vstup do kostela s navazujícím schodištěm. Byl krytý portikem s křížovou klembou, jak o tom svědčí odlišná struktura základů a schody mezi prostory; dnes také přesné svislé praskliny v omítce mezi různými druhy zdiva a půlkruhové pseudorománské špalety úzkých oken na vnější straně dodatečných výplní.

Nově byla také do rohu mezi kapli a presbyterium přistavěna sakristie. Je zaklenuta jednoduchou převýšenou valenou klenbou, jejíž pata předstupuje původní románské zdivo v celé délce . Má jedno okno ve tvaru románském, avšak bez poprsníku, což určuje dobu barokní stejně, jako rámové dveře do sakristie.

Zanedlouho následovala výstavba věže na připraveném portiku. Její výška byla nižší než je dnes, jak o tom svědčí různé druhy použitého kamene i způsob zdění (nad drobnými staršími kameny je prostřídané řádkové zdivo z pseudogotické přestavby), avšak tři místnosti uvnitř zůstaly nezměněny.

Nad předsíní proto nalezneme místnost propojenou s tribunou v hlavní lodi, která má českou klenbu (placku) s půlkruhovými čely, pravděpodobně s původním štukem, jejímž středem se pomocí provlečených provazů ovládaly dva zvony v nejvyšším patře pod střechou. Klenba je již provedena z cihel rakouského formátu, které byly po kruhových řádcích postupně vyskládány do výšky a zatěžovány– konstrukce byla již v průběhu zdění samonosná.)

Druhé patro ve věži nebylo využito a průchod pod střechu a na věž byl pravděpodobně možný pouze zvenčí. Z tribuny nevedlo žádné točité schodiště do podkroví.

Pozdější zvýšení zvonice dokazuje také umístění dvou kostelních zvonů ve věži ve třetím patře - v původní nižší výšce se zbytky jednoduchých zaklenutých oknen na západ, sever a jih. Zůstal zde pouze jeden ze zvonů, ovšem v kompletním stavu i se stolicí z roku 1732. Raritou je zde dochovaný systém omezení maximálního náklonu zvonu z téže doby.

prvky ukazující dotvoření hmoty kostela v 18.století

Tabulka s datací 1702, která je čitelná z vnější strany východního, částečně schovaného štítu, dokazuje umístění nového krovu sedlové střechy, ke kterému byly vystavěny nové štíty. Nad kaplí musela být v této době pultová střecha, jako je nyní nad sakristií. Ve zdi tehdejší kaple, dnes uvnitř boční lodi, se nachází dva náhrobníky z let 1759 a 1764. Později se též objevily náhrobníky na vnějších , obvodových zdech kostela na presbyteriu, na sakristii a na kapli. To ukazuje na fakt, že kostel musel být kolem roku 1770 v půdoryse již v kompletní podobě, která mu zůstala až do pseudorománské přestavby. Pravděpodobně již tehdy došlo k propojení hlavní lodi s kaplí větším arkádovým prostupem.

novorománské zvýšení kaple a věže

Novorománská přestavba je na kostelíku zřejmá na první pohled díky množství stejných štukových obloučkových vlysů a lisén na fasádách.

Všechna okna v hlavní lodi byla tehdy vyměněna, stejně jako jižní okno presbyteria. Zcela jinak dopadla okna na věži. Věž byla zvýšena o cca 3 metry a byla zde vsazena sdružená okna nová. Stejně tomu bylo u nového arkýře nad novými točitými schody. Z této doby přestaveb se nám dochovalo také jediné původní okno v hlavní lodi, dnes částečně překryté novorománskou tribunou.

Okno s půlkruhovým ukončením má rozměry 195x70cm a je umístěno v otvoru 210x80cm. Jedná se o ruční práci, při které byly do šikmé čtvercové sítě cca 7x7cm uprostřed a do čtyř pásků (2cm;růžové/ 2cm;čiré /4cm;zelené /2cm;čiré) obíhajících po obvodu, zasazeny do olova tabulky z poloprůhledného litého skla. Do otvoru je uchycen kolíčky pevný samonosný kovový rám okna, který je v polovině vystužen stejně širokým páskem.

KAŽDÁ Z POLOVIN VITRÁŽE JE PAK JEŠTĚ DÁLE ZPEVNĚNA PŘÍCHYTNÝMI PÁSKY V TŘETINÁCH.

ZVÝŠENÍ KAPLE BYLO PROVEDENO ARCHITEKTEM ŽITNÝM ROKU 1890. DLE ROZDÍLNÉHO POZEDNICOVÉHO ZDIVA LZE ŘÍCI, ŽE VÝŠKA BYLA UPRAVENA PODLE HLAVNÍ LODI PRO SNAZŠÍ PROVEDENÍ KROVU.

nové zastřešení, interiér a fasády

NA VYMĚNĚNÝ KROV NA KOSTELE MĚ UPOZORNILA LEHKOST A JEDNODUCHOST JEHO PROVEDENÍ – VELMI ZJEDNODUŠENÁ HAMBALKOVÁ KONSTRUKCE JE ZACHOVÁNA POUZE V MÍSTĚ PLNÝCH VAZEB A JINAK SE SPOLÉHÁ NA OPORU VRCHOLOVÉ VAZNICE VE ŠTÍTECH A O STOJKY. STŘEDOVÁ VAZNICE JE ULOŽENA NA SLOUCÍCH S NÁMĚTKY, KTERÉ JSOU PODEPÍRÁNY VAZNÝMI TRÁMY (STOJATÁ STOLICE). V MÍSTĚ ÚŽLABÍ MEZI STŘECHAMI LODĚ A KAPLE JE ŠIKMÁ KLEŠTINA ZAJIŠTĚNA NEKOMPLETNÍ PLNOU VAZBOU. CELÁ KONSTRUKCE JE PROVEDENA TESAŘSKÝMI SPOJI (PŘEPLÁTOVÁNÍM) SE ZAJIŠTĚNÍM ŠROUBY.

NAD PRESBYTERIEM JE HAMBALKOVÝ KROV JEŠTĚ VÍCE ZJEDNODUŠEN. OMEZUJE SE POUZE NA POZEDNICI A STŘEDNÍ VAZNICI PODEPŘENOU STOJKAMI (SEŠIKMENÉ A ULOŽENÉ NA ROZDVOJENÝ VAZNÝ TRÁM). KROKVE VALBY SE VE VRCHOLU OPÍRAJÍ O JEDINÝM SLOUPEK, UCHYCENÝ DO VAZNÉHO TRÁMU.

STŘEŠNÍ KONSTRUKCE ARKÝŘE JE ZALOŽENA NA PODOBNÉM PRINCIPU. VAZNÉ TRÁMY JSOU HVĚZDICOVĚ USPOŘÁDÁNY NA ZDĚNÉM TUBUSU SCHODIŠTĚ A NA NICH JE VYTVOŘENA STANOVÁ STŘECHA OPŘENÍM VŽDY DVOJICE PROTILEHLÝCH KROKVÍ O SEBE. PRO ZAJIŠTĚNÍ JE VYUŽITO PROBÍHAJÍCÍ STŘEDOVÉ VAZNICE, O KTEROU JSOU KROKVE TAKÉ OSEDLÁNY PŘED ZAČEPOVÁNÍM .

Stanová střecha věže ve výšce patnácti metrů je provedena podstatně preciznějším způsobem než ostatní již popsané krovy. Hlavními prvky jsou našikmo, do kříže spojené vazné trámy, které jsou osazeny na obvodovém zdivu a jsou s ním spojené čtveřicí táhel. Ta už mají na koncích šestihrany. Pod nimi je umístěn tažený trám místo věnce. Nad vaznými trámy je provedena výměna, do které jsou připevněna krátčata s navazujícími krokvemi. Ty jsou znovu opřeny o sebe a o střední sloupek. Trámy použité na střeše mají stejnou barvu jako nad lodí, což ukazuje na dobu vztyčení kolem roku 1890.

V interiéru na první pohled zaujme tribuna, která k tomuto typu románských kostelíků patřila. Bohužel se nejedná o tribunu původní, neboť její arkáda spočívá na osmihranných sloupcích a profilovaných patkách – pouze čtvercová hlavice připomíná románský sloh. Na arkády je osazen trámový strop (rovný záklopový podhled s okosením trámů).

Mezi nesmazatelné změny v dispozici kostela v době historizujících slohů pak patří ještě propojení velkým obloukem do kaple, z níž se tak stala loď boční o stejné výšce. Oba prostory dostaly stejný malovaný kazetový strop a množství novorománských doplňků včetně zábradlí na tribuně, kazatelny a varhan.

Konečně celý kostelík byl kvůli přílišné různorodosti použitého zdiva (sahajícího od opukových kvádříků, pískovcových atik a lomových kamenů až po cihly) kompletně omítnut stejně, jak tomu bylo už po barokních úpravách, avšak prvky barokní (barevnost, římsy) byly doplněny obloučkovým vlysem a lisénami.

NOVOROMÁNSKÝ PORTÁL POD VĚŽÍ, 1890

PANORAMATICKÉ ZÁBĚRY Z JIHU A JIHOZÁPADU

ZÁBĚR PŘÍSTAVKŮ NA SEVERNÍ STRANĚ KOSTELÍKA

ZÁPADNÍ FASÁDA
SE VČLENĚNÝM SCHODIŠTĚM NA TRIBUNU
A NA PŘISTAVĚNOU VĚŽ

ROZBOR STAVEBNÍ HISTORIE OBCE KRTEŇ A CHABY

NEJSTARŠÍ STŘEDOVĚKÉ PRAMENY – DOBA NEJVĚTŠÍHO ROZKVĚTU

SOUČASNÉ KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ OBCÍ PŘEKVAPÍ NA PRVNÍ POHLED ZVLÁŠTNOSTMI (VIZ PŘÍL.).

JAKO PRVNÍ OPOUTÁ BLÍZKOST KRTNĚ A NEDALEKÝCH CHABŮ. OBĚ MÍSTA JSOU V ZÁDUŠNÍCH KNIHÁCH SVATOVOJTĚŠSKÉHO KOSTELA NA NOVÉM MĚSTĚ ZMIŇOVÁNA ODDĚLENĚ UŽ VE 14. STOLETÍ. NÁSLEDNĚ SE DOZVÍDÁME, ŽE KOSTELÍK MĚL V DOBĚ ZÁPISU JINÉ JMÉNO NEŽ VES, KTERÁ POD NĚJ TEHDY SPADALA.

TO DOKAZUJE SMLOUVA Z ROKU 1466 MEZI ŘEHÁKEM A JEHO PASTORKEM Z TŘEBONIC SE SPRÁVCEM ZÁDUŠÍ SVATOVOJTĚŠSKÉHO KOSTELA, VE KTERÉ JE OBEC CHABY POPISOVÁNA V SOUČASNÉ ODDĚLENÉ POLOZE NA A POD 5-TIMETROVÝM TERÉNNÍM ZLOMEM, KTERÝ JE VZDÁLEN CCA 500M VZHŮRU PO LOUCE „OD KOSTELA OD KRTNĚ“.

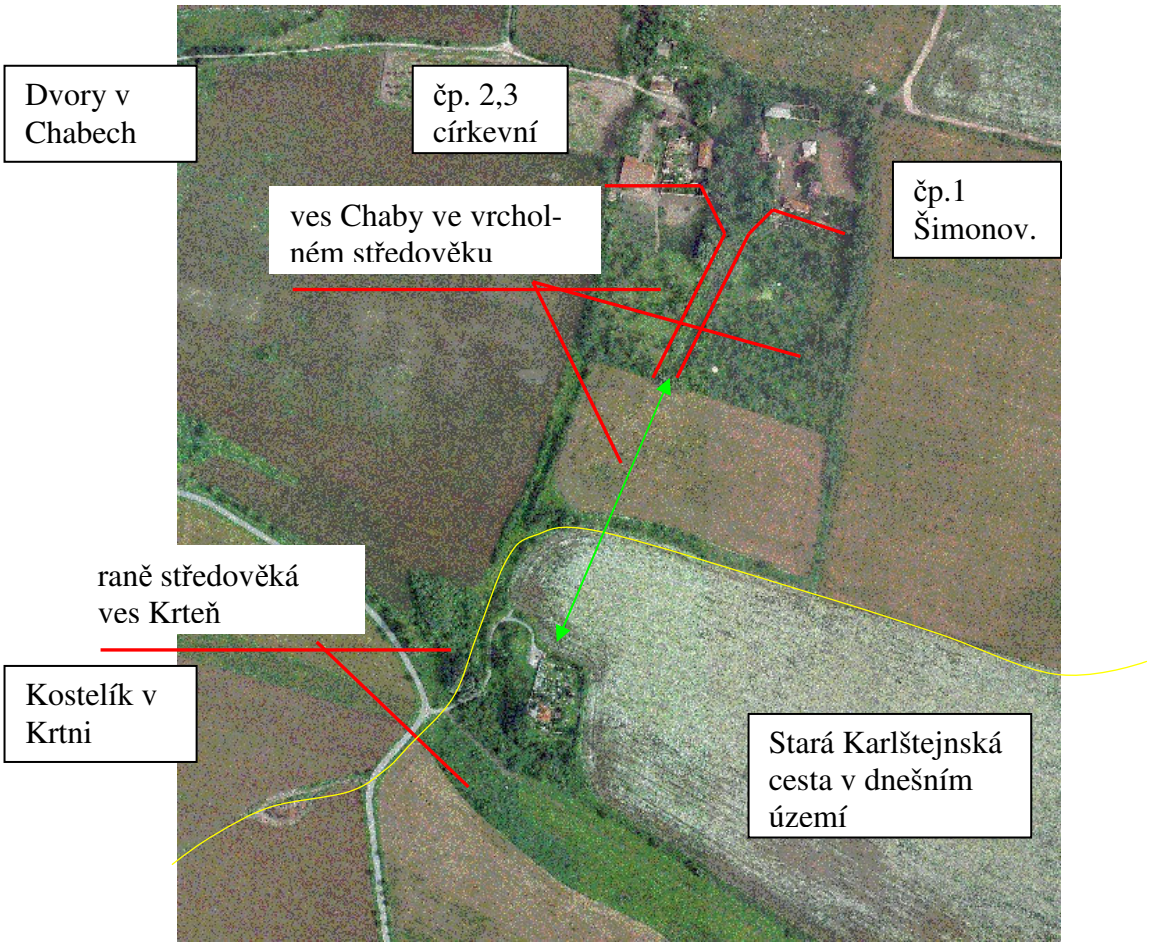
ĆÍM ROZDÍLNOST JMEN VYSVĚTLIT? JAKO MOŽNÁ ODPOVĚĎ SE ZDÁ BÝT ROZLUŠTĚNÍ MÍSTNÍHO JMÉNA KRTEN JAKO KRTNOVA DVORA (PROFOUS II, S.419). A PŘESTOŽE ZDE ZÁCHRANNÉ PRŮZKUMY NESHLEDALY ZBYTKY JEŠTĚ RANĚJŠÍ STAVBY, ZDÁ SE PRAVDĚPODOBNÉ, ŽE TU JIŽ PŘED KOSTELEM STÁL RANĚ STŘEDOVĚKÝ DVŮR A MOŽNÁ, ŽE KOSTEL VZNIKL V 1. POLOVINĚ 13. STOLETÍ (~1250) NA JEHO MÍSTĚ, O ČEMŽ BY SVĚDČILA POZDĚJŠÍ DOBA JEHO VÝSTAVBY NEŽ JE U KOSTELŮ V OKOLÍ, PŘESTOŽE STÁL NA VÝZNAMNĚJŠÍM MÍSTĚ ! (VIZ HISTORIE KOSTELÍKU V KRTNI).

TUTO HYPOTÉZU NEVYVRACÍ, ALE SPÍŠE POTVRZUJE ZPRÁVA UŽ Z ROKU 1360, VE KTERÉ JE POPRVÉ ZMÍNKA O RODU JANA A PĚŠKY Z CHAB. NENÍ ALE ZMIŇOVÁN PŮVOD A STÁŘÍ JEJICH RODU, LZE Z NÍ VŠAK VYVODIT, ŽE KOSTELÍK ROD VLASTNIL. STĚŽÍ SI LZE TAKÉ PŘEDSTAVIT, ŽE BY KOSTELÍK MOHL EXISTOVAT DŘÍVE, NEŽ SÍDLO RODU. PANSKÝ DVŮR TAK KLIDNĚ MOHL BÝT PŘENESEN ZE STRATEGICKÉHO, NIKOLI VŠAK VELIKOSTNĚ DOSTAČUJÍCÍHO MÍSTA NA OSTROHU, VÝŠE, NAD ZMIŇOVANÝ TERÉNNÍ ZLOM – TEDY Z KRTNĚ DO CHABŮ, KDE SE V MÍSTĚ DNEŠNÍHO DVORA ČP.1 PŘEDPOKLÁDAJÍ POZŮSTATKY VRCHOLNĚ STŘEDOVĚKÉHO PANSKÉHO DVORA, POZDĚJI ZVANÉHO ŠIMONOVSKÝ (DLE SÚRPMO 1989).

Následně mohl být v místě, kde původně rod sídlil, na památku věků postaven pozdně románský kostelík, který tehdy rodu patřil. (Zde by mohl pomoci především archeologiský průzkum, který nikdy nebyl proveden – P.A.) Jedině vlastnictvím rodu lze dnes také vysvětlit odlehlost kostelíka, který se ale svou polohou nevymykal tehdejším maximálním vzdálenostem při úniku do bezpečí.*[1] Až v pol. 15. století kostelík přešel i s přiléhající loukou pod záduší sv. Vojtěcha na Novém Městě Pražském. Následně byl asi zbudován nový dvůr – církevní - vedle Šimonovského, o jehož pronájmu se jednalo ve zmíněné smlouvě z roku 1466.

Velikost obce tak mohla být v době největšího rozkvětu ve 14., 15. a možná i 16. století značná (popisovaná plocha odpovídá cca 5 ha – 200x250m). Dle průzkumu povrchovým sběrem se potvrdilo přesné místo a orientace vesnice, jak byla spekulována v roce 1989. Polohu a zachovalost obce také částečně potvrzuje skutečnost, že když se roku 1575, po nástupu jezuitů do Čech, malý kostelík rozrůstá na dvojnásobnou velikost přistavěním boční kaple, původní severní vstup, který byl orientován přímo na vesnici, zůstává zachován jako hlavní.

Prameny z doby pobělohorské – Kdy obec zanikla ?

V roce 1631 stály oba dvory nad terénním zlomem a k nim musela existovat vesnice, která se tehdy peněžně skládala na nový zvon pro kostelík Bylo to kvůli válečnému stavu za Třicetileté války, nebo předchozím poddanským nábožensky motivovaným povstáním ? Zanedlouho, 1638, je kostelík uprostřed sporu o patronátní právo, které je vyřešeno až v roce 1650.

Co se v mezidobí 1631-38 přihodilo? Nelze to s jistotou říci. Ví se pouze, že v mezidobí 1625-1650 také zaniká fara v Krtni kvůli jejímu velmi špatnému stavu.

Pobělohorské zmínky o dvoru v Chabiech byly nalezeny až v Berní rule z roku 1654, která vyhodnocovala stav rustikálního majetku po katastrofách 30-tileté války, která se Praze a okolí nevyhnula. Do roku 1648, po rabování Pražského Hradu a Malé Strany švédským vojskem, jsou zpětně zaznamenány pouze dva hospodářské dvory a pár dalších staveb – ovšem v dobrém stavu ?!

Jinak asi dopadl Krteňský kostelík, jehož interiér musel být rekonstruován roku 1677 (až po vyřešení sporů)? Následoval jeho čilý stavební rozvoj (1699,1732,1750), pravděpodobně jako navázání a možná i pokračování v jeho předchozí renesanční rekonstrukci, avšak už s přispěním Třebonických.

Pravděpodobné se proto zdá být zničení dřevěných staveb za třicetileté války, opravení kostelíku až v pozdější době a Hypotéza ze SÚRPMO*[2] pak naznačuje možný zánik všech kamenných statečků v obci – ovšem ne během stovek let, nýbrž jen desítek:

„ od 2.poloviny 15.století lze sledovat postupné scelování Chab pod držením záduší svatovojtěšského kostela … Nelze vyloučit, že v tomto procesu usedlosti v jádru vsi postupně zanikly tím, že byly připojeny k oběma dvorům nade vsí.“

To asi vyvrcholilo, nebo celé proběhlo, ve třicátých letech 17. století, kdy byly oba dvory sloučeny v jeden, pravděpodobně poničené, aby byly následně v roce 1648 na dva rozděleny …

Zajímavý je také záznam o velikosti polností z Berní ruly 1654, která udává pouhých 282 strychů, tedy velikost jako při pozdějším záznamu do stabilního katastru v roce 1840. Takový rozsah půdy je dle SÚRPMO z hlediska úživnosti v té době dostatečný pro 5-7 statečků, nikoli pro panský a církevní dvůr s vesnicí – asi byl katastr v roce 1654 již okleštěn, neboť vesnice již neměla takové množství obyvatel !

Mezi roky 1654 a 1735 nám opět schází jakákoli zmínka o stavebním dění v Chabech. Až při rozdělení usedlosti čp.2 na dva statky, kde čp.3 mělo z té doby novou obytnou část, se dozvídáme o dění v těchto místech. Druhá z důležitých staveb v Chabech bohužel již nevydá své svědectví, neboť roku 1908 byla nahrazena novostavbou.

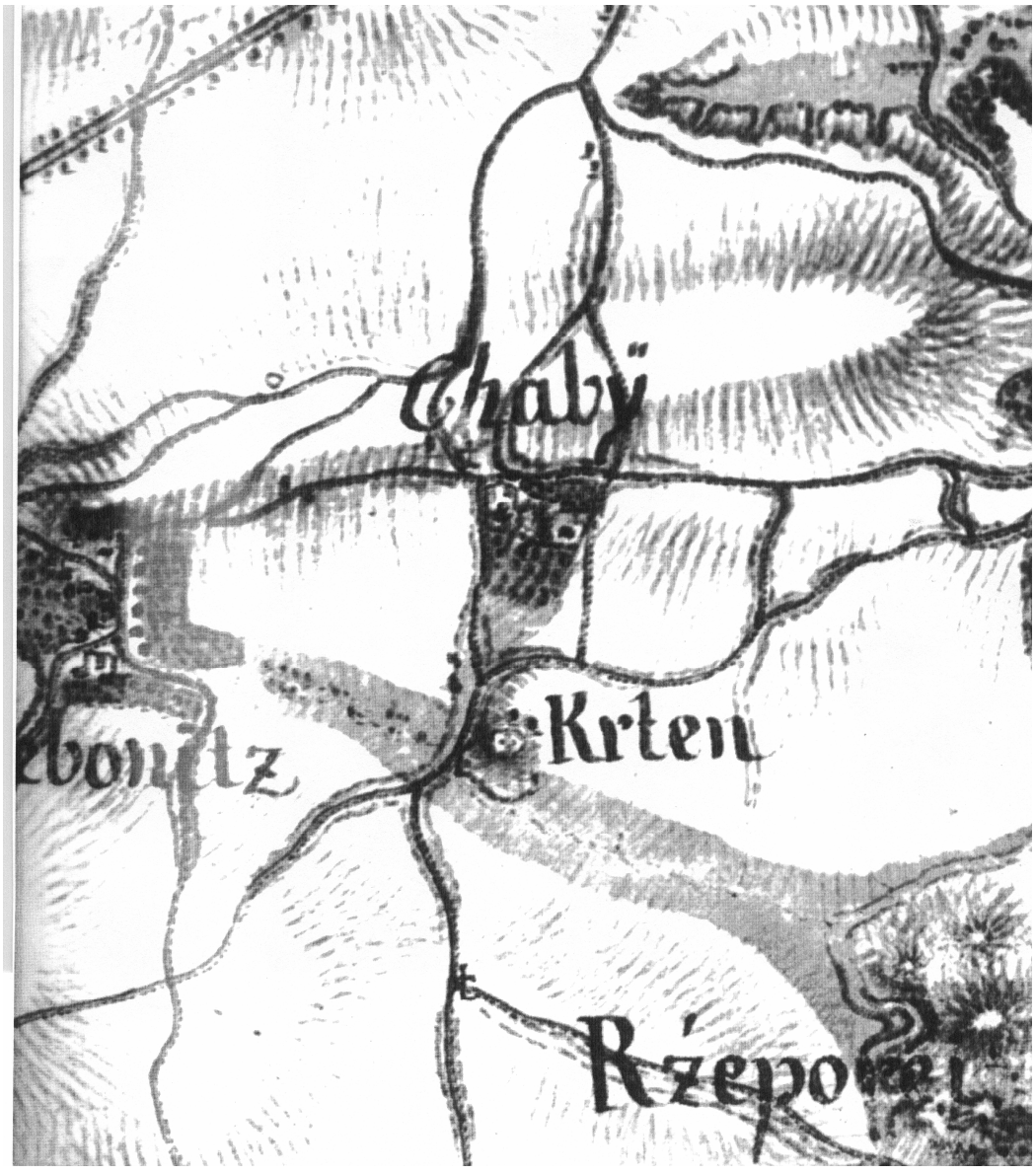

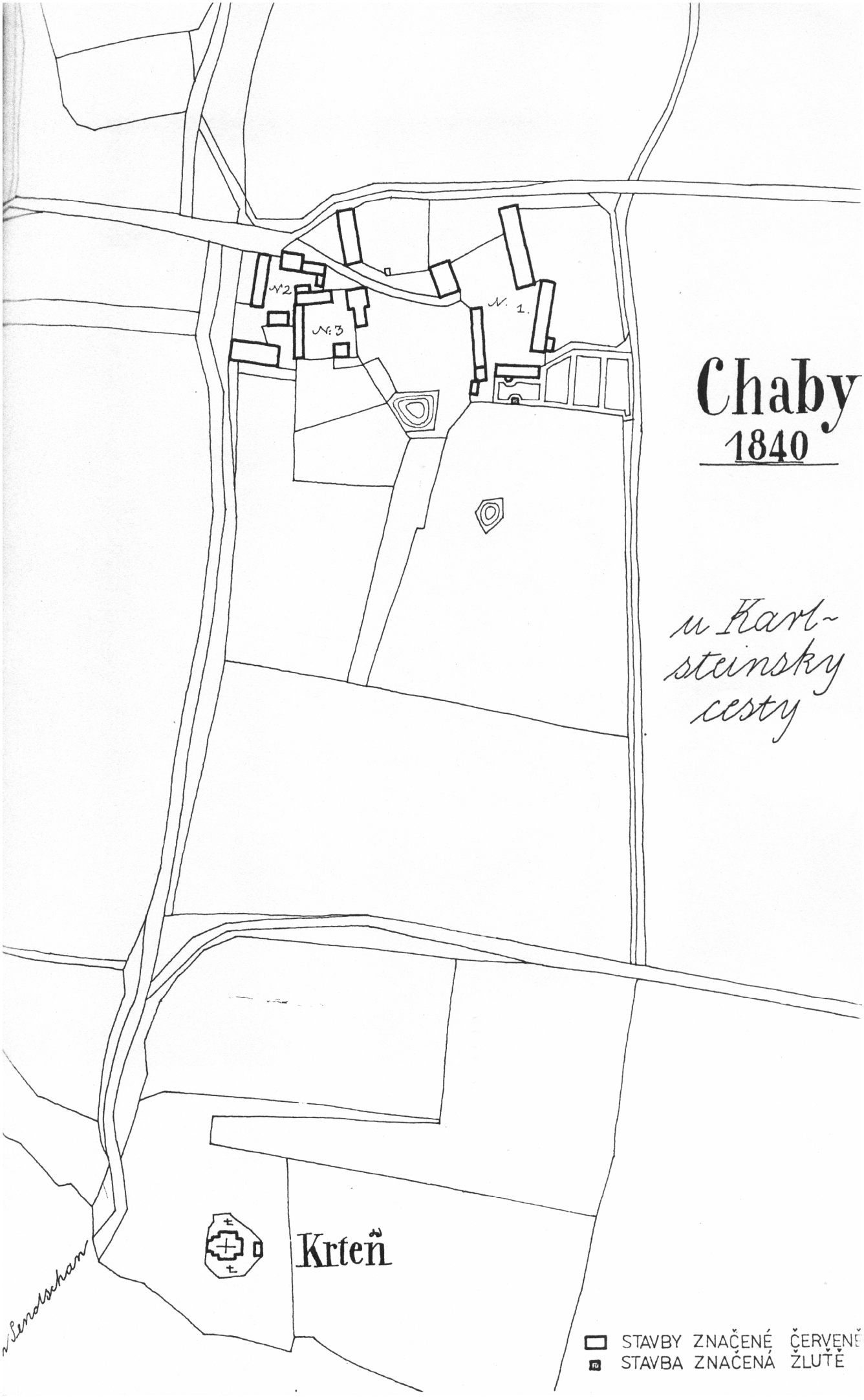
Na dvoře čp.1 se dle průzkumů přestavovala stará středověká část na přelomu 17./18. století v barokním slohu. Z let 1755-65 pak pochází jeho sýpka. Ostatní budovy byly vystavěny nově na přelomu 18. a 19. století.

Ale mohla vesnická stavení zaniknout ještě později? Je možné, že při dvorech ještě existovala další stavení, která zůstala z původní vesnice, ale která později stejně zanikla, vzhledem k malé produktivitě vůči dvorům (1/10). K tomu mohly pomoci i vpády pruských vojsk v roce 1741 a následné obléhání Prahy těmito vojsky v roce 1758.

Z obce Chaby se dodnes zachovalo velmi málo původních staveb, z možné zástavby v Krtni pouze kostelík svatého Jana a Pavla. A to přesto, že pátrání v pozdějších zápisech v zádušních knihách Krteňského kostelíka dokázala existenci dalších staveb blíže k němu. Jednalo se o dvě stavení, která stála pravděpodobně poblíž zaniknuvšího rybníčka před 11m vysokým ostrohem s kostelíkem, nejspíše při karlštejnské cestě. Asi to byly poslední stavby v Krtni a v celém katastru obce Chaby.

V roce 1781-82 probíhalo Josefinské vojenské mapování i v okolí Krtně. Na zákresu však lze dohledat pouze stavby, jejichž umístění je shodné s katastrem z roku 1840 i současným.

Chaby
1840
u Karlsteinsky cesty
Krteň
STAVBY ZNAČENÉ ČERVENĚ
STAVBA ZNAČENÁ ŽLUTĚ

ROZBOR KRAJINY KOLEM HORNÍHO TOKU DALEJSKÉHO POTOKA

VYMEZENÍ PROSTORU A JEHO CHARAKERISTIKA

MÍRNÉ ÚDOLÍ, KTERÉ JE V TÉTO PRÁCI ROZEBÍRÁNO, LEŽÍ NA PRAZE 13 MEZI BÝVALÝMI VESNICEMI ZLIČÍNEM, STODŮLKAMI A STÁVAJÍCÍMI OBCEMI ŘEPORYJE A TŘEBONICE. V JEHO ZÁŘEZU TEČE DALEJSKÝ POTOK, KTERÝ JE PŘÍTOKEM POTOKA PROKOPSKÉHO, S NÍMŽ SE SPOJUJE V DOBŘE ZNÁMÉM PROKOPSKÉM ÚDOLÍ. ČASTO SE VŠAK ZAPOMÍNÁ, ŽE PROKOPSKÉ ÚDOLÍ VE SVÉ POLOVINĚ ZAHÝBÁ NA SEVER DO MÍST, KDE PROCHÁZÍ SKRZ PLOŠINU JIHOZÁPADNÍ MĚSTA, A DRUHÁ VĚTEV ODTAMTUD SMĚŘUJÍCÍ NA ZÁPAD JE JIŽ ÚDOLÍ DALEJSKÉ. DOSUD VŠAK BYLO CHÁPÁNO POUZE V ČÁSTI PO OBEC ŘEPORYJE, KTERÁ HLUBOKÉ ÚDOLÍ UZAVÍRÁ. PROSTOR, ODKUD ŽIVOTADÁRNÝ POTOK DO ÚDOLÍ PŘITÉKÁ - ZE ZEMĚDĚLSKY VYUŽÍVANÉ PLOŠINY S MÍRNÝM ZÁŘEZEM – JAKOBY K NĚMU VŮBEC NEPATŘIL … PŘITOM SE JEDNÁ O HISTORICKY VELICE CENNOU KRAJINNOU OBLAST, KTERÁ POUZE TÍM, ŽE BYLA ZAPOJENA DO ÚZEMNÍHO PLÁNU PRAHY COBY PLOCHA PRO SÍDLIŠTĚ, JAKSI ZTRATILA VEŠKERÉ SYMPATIE, KTERÉ JÍ PATŘILY OD KONCE 19. STOLETÍ DO ŠEDESÁTÝCH LET STOLETÍ DVACÁTÉHO.
ROZEBÍRANÉ ÚZEMÍ BYLO OHRANIČENO OKOLNÍMI NÁVRŠÍMI ZE STRANY SEVERNÍ A JIŽNÍ, ZE ZÁPADU VYVÝŠENOU BARRANDOVSKOU SPOJKOU ZA TŘEBONICEMI A Z VÝCHODU OBCÍ ŘEPORYJE. UPROSTŘED TOHOTO ÚZEMÍ SE NACHÁZÍ JIŽ ZMIŇOVANÉ FRAGMENTY STŘEDOVĚKÝCH OBCÍ KRTEŇ A CHABY. VZHLEDEM K JEJICH ZJIŠTĚNÉMU STÁŘÍ, PATŘÍ OKOLNÍ ZEMĚDĚLSKÁ KRAJINA DO 12., MOŽNÁ I 11. STOLETÍ. TERÉN V TÉTO ČÁSTI PRAŽSKÉHO PŘEDMĚSTÍ UMOŽŇOVAL ROZMÍSTĚNÍ OBCÍ PRAVIDELNĚ A VELICE BLÍZKO K SOBĚ. V OKOLÍ SE UPLATŇOVAL POLOMĚR KATASTRU OBCE CCA 1,5 KM, NA NĚKTERÝCH MÍSTECH, JAKO JE TOMU I V PŘÍPADĚ ZMIŇOVANÝCH OBCÍ DOKONCE POUZE 500M. TAKOVÉTO ODCHYLKY VŠAK VZNIKALY POUZE NA ZÁKLADĚ HISTORICKÉHO PŘENESENÍ JÁDRA OBCE DO VÝHODNĚJŠÍ POLOHY, NAČEŠ PŮVODNÍ VES VĚTŠINOU ZANIKLA.

MEZI NEJZŘETELNĚJŠÍ PRVKY V TOMTO MÍRNÉM ÚDOLÍ PATŘÍ PŘEDEVŠÍM TERÉNNÍ ZLOMY SE STAROU BUJNOU VEGETACÍ, KTERÉ ZŘETELNĚ VYSTUPUJÍ ZE ZEMĚDĚLSKY VYŽÍVANÝCH PLOCH A UMOŽŇUJÍ TAK I VYSLEDOVAT TRASY PŮVODNÍCH STŘEDOVĚKÝCH CEST.
V KRAJINĚ SE LZE VŠIMNOUT MNOHA PRŮHLEDŮ DO SOUSEDNÍCH PROSTOR. VĚTŠINA Z NICH JE PRÁVĚ V MÍSTECH TERÉNNÍCH ZLOMŮ. ZLOM NAD VSÍ TŘEBONICE SVOU VYVÝŠENOSTÍ UMOŽŇUJE PRŮHLED DOKONCE AŽ DO OBLASTI BEROUNKY A ZA PĚKNÉHO POČASÍ JSOU VIDĚT I BRDSKÉ VRCHY. OSTATNÍ PRŮHLEDY JSOU JEN V RÁMCI ZKOUMANÉHO ÚDOLÍ. JEDEN Z NICH – PRŮHLED NA KOSTELÍK SVATÉHO JANA A PAVLA Z CHABSKÉ NÁVSI, JE SICE DNES ČÁSTEČNĚ ZASTŘEN VYSOKOU ZELENÍ, ALE PRÁVĚ ON DAL PODNĚT KE ZKOUMÁNÍ PŮVODNÍ POLOHY VESNICE CHABY A JEJÍ VAZBY NA KRTEŇ. UKÁZALO SE , ŽE V MINULOSTI BYL V KRAJINĚ JEDINOU UMĚLOU OSOU K PŘÍRODNÍM OSÁM V ZÁŘEZU PODÉL DALEJSKÉHO POTOKA AŽ DO DOBY, CO BYLA STAVĚNA NOVÁ JIŽNÍ ČÁST OBCE TŘEBONICE – SOUMĚRNĚ K ZÁSTAVBĚ PŮVODNÍ NA DRUHÉ STRANĚ PARKU ZA DALEJSKÝM POTOKEM.
ZAJÍMAVÉ, OVŠEM MENŠÍ PRŮHLEDY SE NAŠLY VE STARÉ CIHELNĚ, Z JEJÍHOŽ ZÁŘEZU JE V MÍSTECH MEZI SVAHY Z OTEVŘENÉHO PROSTORU VIDĚT DO OKOLNÍHO ÚDOLÍ.

CELÉ ÚDOLÍ JE LEMOVÁNO VELKÝM MNOŽSTVÍM DOMINANT, KTERÉ VŠAK NEJSOU ZROVNA ESTETICKÝMI HODNOTAMI. NA SEVERU JE TO SHOPPING PARK ZLIČÍN, KTERÝ SVOU NÍZKOU HORIZONTÁLNÍ SILUETOU PŘÍLIŠ NERUŠÍ , NA ROZDÍL OD PANELOVÝCH DOMŮ NA SÍDLIŠTI STODŮLKY, ČI BETONÁRKY IPS A SILA U ŘEPORYJ. ESTETICKÝMI POZŮSTATKY HISTORICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY JSOU PŘEDEVŠÍM DOMINANTY KAŠTANŮ V POLI U KŘÍŽKU S NAVAZUJÍCÍMI ALEJEMI A LESNÍ POROST NA SVAHU NAD TŘEBONICEMI. VĚTŠINOU JSOU PŘI POHLEDU OD POTOKA NA OBZORU, BLÍZKO HORIZONTU VIDITELNOSTI.

Údolí není uzavřeno pohledům z okolí, jeho dominanta – kostelík v Krtni - je však dnes již schován při pohledech od Stodůlek jak sídlištěm, tak vyzdviženou čtyřproudovou komunikací. Stejně tak je při pohledu z Krtně do údolí schováno centrum Řeporyj za její novou zástavbou.

Tím , že je Dalejské údolí za Řeporyjemi ve velkém zářezu a údolí nad nimi v malém, přijde ponekud zvláštní fakt, že převýšení mezi potokem a zlomem v Třebonicích je téměř 50m. Největší převýšení v území je pak 72m mezi Hypermarkety a cihelnou. Navzdory těmto údajům vypadají svahy údolí velice mírně. Je to ale pouze optický klam, protože veškeré zlomy o výšce i 11 metrů jsou schovány v zeleni.

V krajině je díky potoku, stavbám a terénním zlomům velké množství uzavřených prostor, které si však pozorovatel uvědomí až ve chvíli, kdy do nich vstoupí, neboť je do nich částečný náhled z výše položených míst.

Díky tomu, že údolí je po více než 9 století zemědělsky využíváno, pravděpodobně podstatně větší množství terénních nerovností již zmizelo. Celkově se krajina kolem potoka proto po svazích jeví téměř plochá.

Přírodní, historické a estetické hodnoty prostoru v současnosti

Díky tomu, že celé řešené území leží dnes ve velké Praze, má vcelku podrobně zpracován Územní systém ekologické stability. Při potoku a podél obce Chaby prochází regionální biokoridor, který se na západním konci napojuje na biokoridor Nadregionální. Stará cihelna je zanesena jako regionální biocentrum, prostor pod kostelíkem v Krtni je pak biocentrem lokálním.
Vzhledem k velkému množství remízových porostů, byly zaneseny do ÚSESu také mnohé interakční prvky, z nichž nejdůležitější se nachází u ostrohu s kostelíkem a nad obcí Třebonice.

V údolí Dalejského potoka nalezneme mnoho architektonických dominant, které dávají prostoru jedinečnou podobu. Jedná se především o kostelík svatého Jana a Pavla na 11m vysokém ostrohu v Krtni a zachovalé barokní Panské dvory v Chabech. Obě zóny jsou navrženy na památkovou rezervaci. Vzhledem k průzkumům, které jsme v rámci Vesnických staveb a sídel provedli na území mezi těmito památkami a nalezli zde pozůstatky vrcholně středověké vesnice Chaby , pravděpodobně se bude v budoucnu jednat o památkově chráněnou zónu.
V prostoru obce Třebonice jsou též zachovány mnohé zemědělské dvory, které jsou v současnosti velice ceněné a většinou nově zrekonstruované jejich majiteli. Na návsi této obce se nalézá novobarokní kaplička.

Všechny tyto prvky spolu harmonicky utvářejí jinak zemědělsky intenzivně využívanou krajinu kolem horního toku Dalejského potoka. Mezi dobře zapamatovatelné scenérie patří jak ostroh s kostelíkem, tak dvory v Chabech a v Třebonicích. K tomu přistupuje jejich zasazení do krajiny poblíž výrazných zlomů se vzrostlou letitou zelení. Mezi čistě přírodní scenérie pak patří les nad Třebonicemi, prostor kolem rybníka a navazujícího „parku“ kolem potoka v Třebonicích, dva letité kaštany na hřbetu U KŘÍŽKU, a prostor STARÉ CIHELNY. To vše dotváří aleje při potoku a mnohá stromořadí podél polních středověkých cest.

CHARAKTERISTICKÉ RYSY KRAJINY

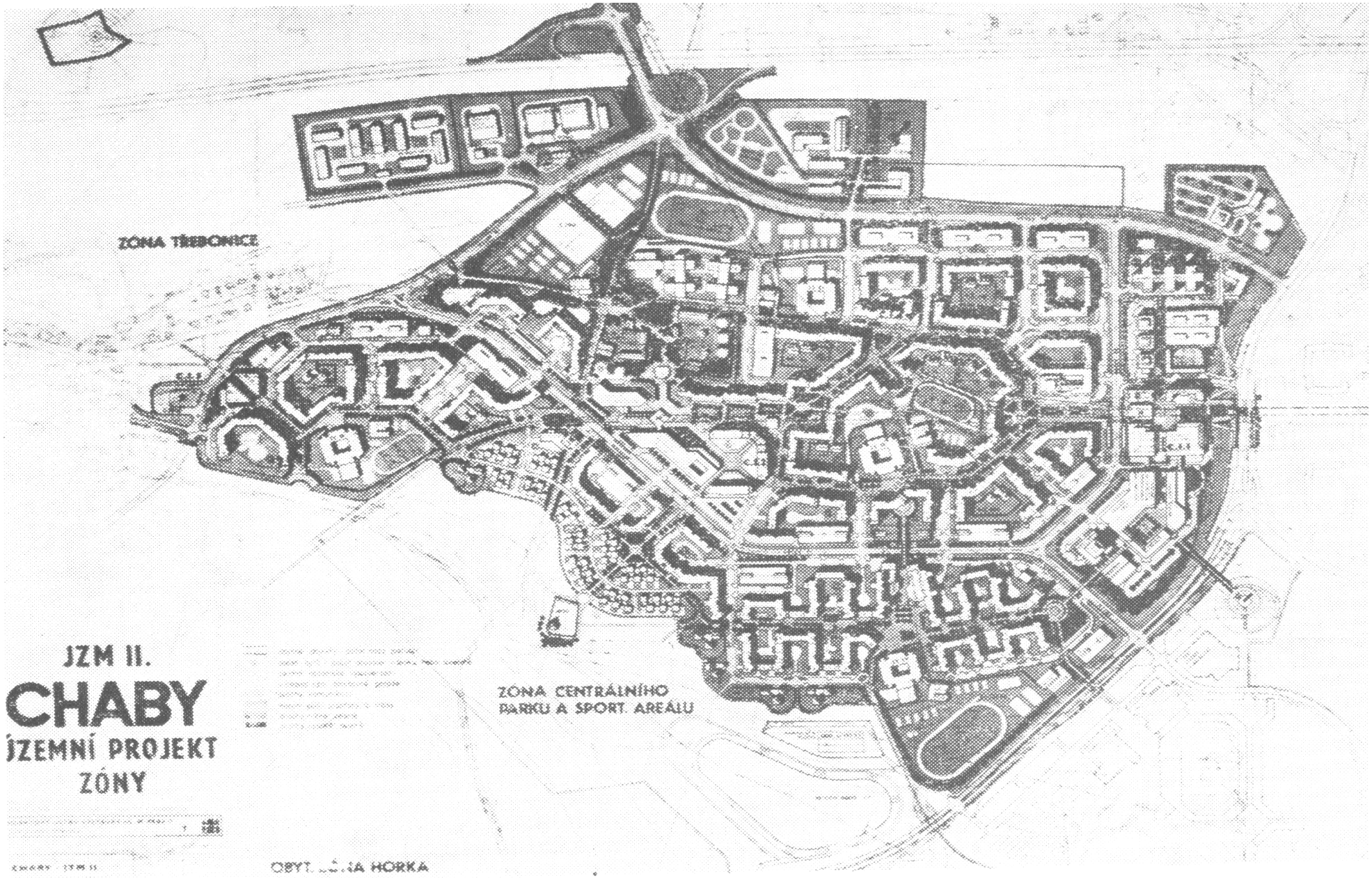
CELKOVĚ SE KRAJINA JEVÍ JAKO MÍRNĚ ZVLNĚNÁ, S VELKÝMI ZEMĚDĚLSKY VYUŽÍVANÝMI PLOCHAMI, KTERÉ JSOU LEMOVÁNY ZELENÍ. VE STŘEDU ÚDOLÍ JE ZŘETELNÁ OSA ÚDOLÍ - ZÁŘEZ POTOKA S OSTROHEM A DOMINANTOU KOSTELÍKA, KTERÝ JE ZÁROVEŇ SVÝM VZTYČENÍM NAD ZELENÍ JAKÝMSI VYGRADOVÁNÍM CELÉHO PROSTORU. PŘI PRŮCHODU KOLEM TOHOTO MÍSTA SE KRAJINA DYNAMICKY MĚNÍ. JINAK JE VŠAK SVÝM JAKOBY PRAVIDELNÝM ROZLOŽENÍM VŠECH PRVKŮ SPÍŠE STATICKÁ. TÍM VZNIKÁ I VELKÝ KONTRAST MEZI ZACHOVALÝMI STAROBYLÝMI PRVKY V ZELENI A JINAK SOUČASNOU, ČASEM PŘEMĚNĚNOU ZEMEDĚLSKOU KRAJINOU.

SOUČASNÝ STAV OBCE CHABY, KOSTELÍKA V KRTNI A JEJICH PLÁNOVANÁ BUDOUCNOST V RÁMCI MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHY 13 –ZÁPADNÍHO MĚSTA

ÚZEMNÍ PLÁNY Z 80.LET

V ROCE 1985 BYLA VYPSÁNA SOUTĚŽ NA ZÁSTAVBU KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ TŘEBONIC, KDE SE NACHÁZÍ I STĚŽEJNÍ POZŮSTATKY OBOU OBCÍ. MĚLO SE JEDNAT O POKRAČOVÁNÍ ZÁSTAVBY DNEŠNÍCH STODŮLEK NA JIHOZÁPADNÍM MĚSTĚ, NAZVANÉ MĚSTEM ZÁPADNÍM. ZADÁNÍ SOUTĚŽE BYLO VYHLÁŠENO DŘÍVE, NEŽ ZDE PROBĚHL JAKÝKOLI STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM. PODLE TOHO TO SAMOZŘEJMĚ DOPADLO …

PROJEKT ING. ARCH. I. OBERSTEINA

UPRAVENÝ ÚZEMNÍ PLÁN Z ROKU 1995

VZHLEDEM KE ZMĚNĚ POLITICKÉ A OBČANSKÉ SITUACE PO ROCE 1989, NEBYLO JIŽ DÁLE MOŽNÉ PROSAZOVAT VÝSTAVBU SÍDLIŠŤ TYPU JIHOZÁPADNÍHO MĚSTA. OBJEVIL SE VŠAK DALŠÍ EXTRÉM, KTERÝ DOSUD TRVÁ – DOMEČKOVÁ PŘEDMĚSTÍ. ÚZEMNÍ PLÁN PRO ZÁPADNÍHO MĚSTO, V PODÁNÍ ZKUŠENÉHO ING. ARCH. M. KLÍMY, SITUACI S PODÍLEM ČTYŘPODLAŽNÍ ZÁSTAVBY, NAVAZUJÍCÍ NA SEDMIPODLAŽNÍ ZÁSTAVBU STODŮLEK, A PŘECHODEM PŘES NÍZKOPODLAŽNÍ ZÁSTAVBU VE VOLNOU PŘÍMĚSTKOU KRAJINU VPODSTATĚ ZVLÁDL. STÁLE VŠAK , MYSLÍM, NEBYLO DOSTATEČNĚ PŘIHLÉDNUTO K PRŮZKUMŮM, KTERÉ ŽÁDALY ZACHOVÁNÍ HISTORICKÝCH PRVKŮ TĚCHTO MÍST….

SOUČASNÝ NÁVRH NA VYUŽITÍ ÚZEMÍ V ÚZEMNÍM PLÁNU HL. M. PRAHY

NA CELÉ KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ OBCÍ CHABY A TŘEBONICE SE V SOUČASNÉ DOBĚ VZTAHUJE NOVÝ ÚZEMNÍ PLÁN HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. TEN PŘI ZPRACOVÁNÍ VYCHÁZEL Z NÁVRHU Z ROKU 1995, DÁVÁ VŠAK URČITOU VOLNOST PŘI ZPRACOVÁNÍ PODROBNÉHO REGULAČNÍHO PLÁNU I PŘI SAMOTNÉ REALIZACI. TY VŠAK NA TUTO OBLAST NEJSOU (PRO VYSOKOU NÁROČNOST SE ZAINVESTOVÁNÍM POZEMKŮ) ZPRACOVÁNY.

DALŠÍ VÝVOJ NÁVRHŮ NA ZÁSTAVBU TOHOTO ÚZEMÍ BY SE PROTO MOHL DRŽET OHLEDUPLNĚJŠÍ CESTY, KTERÁ BY ZARUČILA, ŽE NOVÁ ZÁSTAVBA BY MOHLA ZÍSKAT NEJEN ZAJÍMAVOU POLOHU S HISTORICKY ZACHOVALÝM JÁDREM, ALE MĚLA BY I VZÁCNOU NÁVAZNOST DO MINULOSTI, ZA KTEROU BY SE V BUDOUCNOSTI NEMUSELA STYDĚT …

POROVNÁNÍ NAVRHOVANÉHO MĚSTSKÉHO VYUŽITÍ SE STAVEBNÍ A KRAJINNOU HISTORIÍ PŮVODNĚ VENKOVSKÉHO PROSTORU

PRVKY V ÚZEMNÍM PLÁNU, KTERÉ NERESPEKTUJÍ HISTORICKÉ SOUVISLOSTI MÍSTA

DNES JE NAŠTĚSTÍ SITUACE V OBCI CHABY A OKOLÍ PONĚKUD ODLIŠNÁ OD STAVU PŘED ROKEM 1989, KDY VÝSTAVBA PANELOVÝCH DOMŮ NA SAMÉM OKRAJI PRAŽSKÉ PLOŠINY MOHLA V PANORAMATU PRAHY U PŘÍJEZDU OD PLZNĚ NAPÁCHAT VELKÉ ŠKODY. I KDYŽ NE TAKOVÉ JAKO VÝSTAVBA POSLEDNÍHO SÍDLIŠTĚ JZM NA VELKÉ OHRADĚ…

KLÍČOVÉ OBJEKTY V CHABECH A KRTNI JSOU TOTIŽ I S PŘILEHLÝMI POZEMKY VĚTŠINOU V SOUKROMÉM VLASTNICTVÍ, JENŽ S NIMI NEUMOŽŇUJE SVÉVOLNĚ NAKLÁDAT. TO JE NAJEDNU STRANU DOBŘE, NADRUHOU JE ALE PATRNÁ ABSENCE V ÚDRŽBĚ TĚCHTO PLOCH. DOKONCE I ČÁST OBJEKTŮ, KTERÉ JSOU NAVRŽENY NA PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÉ, JE V HAVARIJNÍM STAVU. ZAINVESTOVÁNÍ OKOLNÍCH POZEMKŮ A PŘÍSUN FINANČÍCH ZDROJŮ BY PROTO NEŠKODILO.

PODLE NÁVRHU Z ROKU 1995, KTERÝ BY MĚL ZÁSTAVBU NA DNES ZEMĚDĚLSKY VYUŽÍVANÉ PŮDĚ ŘÍDIT, TO VŠAK I PODLE DOSAVADNÍCH ZKUŠENOSTÍ SPOLEČNOSTI ZÁPADNÍHO MĚSTA PRAVDĚPODOBNĚ NEPŮJDE. A JE TO ČÁSTEČNĚ DOBŘE !

MEZI NESMYSLNÉ VĚCI V ÚZEMNÍM PLÁNU Z ROKU 1995 TOTIŽ PATŘÍ NEPOCHOPENÍ DOSAVADNÍCH HISTORICKÝCH PRŮZKUMŮ, KTERÉ MĚLY NÁVRHU VLASTNĚ POMOCI S ADAPTACÍ DO TĚCHTO MÍST.

KVŮLI ODLEHLÉ POLOZE PAMÁTKÝCH MÍST KRTNĚ A CHABŮ NEBYLO V ROCE 1995, NA ROZDÍL OD LET OSMDESÁTÝCH, PŘISTOUPENO K JEJICH PŘÍMÉMU ZAPOJENÍ DO OBČANSKÉ VYBAVENOSTI NOVÉ RESIDENČNÍ ZÁSTAVBY. CO VŠAK PŘETRVALO, BYLO PROPOJENÍ VEŠKERÉ ZÁSTAVBY NA ROZVOJOVÉ PLOŠE DO JEDNOHO CELKU, POUZE S PONECHÁNÍM BIOKORIDORŮ A PARKU V BLÍZKOSTI DALEJSKÉHO POTOKA.

VZHLEDEM K ROZTROUŠENOSTI VESNIČEK V PRAŽSKÉM PŘEDPOLÍ SE TYTO SNAHY ZDAJÍ BÝT MAXIMALISTICKÉ A PRAMENÍ Z MAXIMÁLNÍ SNAHY O EKONOMICKÝ PROFIT ! TAKOVÉ PŘÍPADY VŠAK DNES JIŽ ZNÁME - NAPŘÍKLAD Z PLÁNŮ H-SYSTÉMU U HOROMĚŘIC…

DÍKY TOMUTO POSTUPU DOŠLO MIMO JINÉ I NA SAMOTNOU STAROU KARLŠTEJNSKOU CESTU, JEJÍŽ EXISTUJÍCÍ ČÁST SMĚŘUJÍCÍ KE STODŮLKÁM NA SEVER OD KOSTELÍKA JE NYNÍ V NÁVRHU ZRUŠENA !

PODOBNĚ JAKO S CESTOU TO DOPADLO PŘI SNAZE O ZAPOJENÍ SOUKROMÝCH ZAHRAD POD CHABSKÝMI DVORY DO ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ. V TÉTO ČÁSTI SE TOTIŽ JIŽ V ROCE 1989 PŘEDPOKLÁDALY POZŮSTATKY PŮVODNÍ VSI CHABY, COŽ BYLO NYNÍ POTVRZENO.

MEZI VELKÉ ZVLÁŠTNOSTI PAK PATŘÍ ZANESENÍ POLOHY DALEJSKÉHO POTOKA, KTERÝ BY MĚL V NÁVRHU TÉCI DO KOPCE, A TO DO MÍST, KDE SE PŘEDOPKLÁDÁ POLOHA RANĚ

STŘEDOVĚKÉ VSI KRTEŇ …STEJNĚ ŠPATNÉ JE TO S UMÍSTĚNÍM ZÁCHYTNÉ NÁDRŽE SMĚREM K TŘEBONICÍM. JE TOTIŽ DOLOŽEN PŮVODNÍ RYBNÍČEK TĚSNĚ PŘED KRTEŇSKÝM OSTROHEM, KTERÝ ÚPLNĚ ZMIZEL KVŮLI JEHO ZANESENÍ.

MEZI PROBLÉMY, KTERÉ SE BUDOU MUSET TAKÉ VYŘEŠIT, PATŘÍ POKRAČOVÁNÍ ZELENĚ REGIONÁLNÍHO BIOKORIDORU PODÉL POTOKA SKRZ VES TŘEBONICE. JEHO OSUD BUDE HODNĚ ZÁVISET NA VZTŘÍCNOSTI MAJITELŮ POZEMKŮ, JIMIŽ PROCHÁZÍ. JEHO POLOHA TAKÉ ČÁSTEČNĚ NARUŠUJE PŮVODNÍ UZAVŘENOU SESTAVU ZDEJŠÍCH STATKŮ.

NESVĚDČÍ TO ZROVNA O PEČLIVÉM PŘÍSTUPU TEHDEJŠÍCH AUTORŮ NÁRHU ÚZEMNÍHO PLÁNU, JAK BY SI TOTO ROZVOJOVÉ ÚZEMÍ ZASLUHOVALO. JEDNÁ SE VŠAK JEŠTĚ O PROFESIONÁLNÍ PŘÍSTUP KE KOMPOZICI ZÁSTAVBY. TO SE NAPŘÍKLAD ROZHODNĚ NEDÁ TVRDIT O PROTĚJŠÍCH STRÁNÍCH ROZVOJOVÝCH PLOCH HORKA ČI NOVÉ ŘEPORYJE, KTERÉ SNAD ZŮSTANOU NESMYSLNÉHO ZASTAVĚNÍ UŠETŘENY.

NÁVRHY NA ÚPRAVY A ZMĚNY V ÚP, KTERÉ BY ZACHOVALY GENIA LOCI MÍSTA

VÝZKUM MÍST KRTEŇ A CHABY NENÍ ZDALEKA U KONCE. V CHABECH SE SICE BUDE MUSET SPOKOJIT S ROZBOREM POZŮSTATKŮ STATEČKŮ V DNEŠNÍCH ZAHRADÁCH DVORŮ A V KRTNI ASI S MÍSTY MIMO SOUČASNÝ HŘBITOV. TO VŠAK ALESPOŇ UKAZUJE, ŽE BY ZAHRADY U CHABŮ A PROSTORY KOLEM KOSTELÍKA V KRTNI NEMĚLY BÝT DO PLÁNŮ ZÁSTAVBY ZAHRNUTY.

DVORY SAMOTNÉ BY SE MĚLY STÁT PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNOU ZÓNOU, DO KTERÉ SE NEPROSAZOVALA ŽÁDNÁ Z OBČANSKÝCH FUNKCÍ, JAK TOMU MĚLO BÝT DŘÍVE, ALE JEJICH NÁPLŇ BY MĚLA ZŮSTAT ZEMĚDĚLSKÁ.

JAK ALE NALOŽIT S NEJBLIŽŠÍM OKOLÍM, KTERÉHO SE ZÁSTAVBA VELMI TĚSNĚ DOTÝKÁ? ROZHODNĚ BY SE MĚLA PŘEHODNOTIT VÝSTAVBA V PROSTORÁCH MEZI CHABY A KRTNÍ TAK, ABY VEŠKERÉ HISTORICKY DOLOŽENÉ PRVKY KRAJINY BYLY ZACHOVÁNY.

JEDNÁ SE JAK O ZMIŇOVANOU LOUKU AŽ PO KARLŠTEJNSKOU CESTU, TAK O JEJÍ ÚVOZY. JEDNÁ SE I O SYSTÉM CEST DLE ZÁKRESU Z ROKU 1781, KTERÝ TRVAL AŽ DO SEDMDESÁTÝCH LET 20.STOLETÍ. STEJNĚ TAK BY SE MĚL OBNOVIT RYBNÍČEK PŘED OSTROHEM, NIKOLI VŠAK O DVĚ STĚ METRŮ VÝŠE.

KOMPLIKACÍ, KTEROU BUDE NUTNÉ VYŘEŠIT, JE VEDENÍ ÚSES, JENŽ BY KLIDNĚ MOHL BÝT VEDEN SKRZ TŘEBONICE DVĚMI CESTAMI – ROZHODNĚ BY NEMĚL ODDĚLIT STATEK OD OSTATNÍ ZÁSTAVBY !

POKUD BY SE SE ZÁSTAVBOU POSTUPOVALO STYLEM „MÉNĚ JE VÍCE“, ROZHODNĚ BY TO TAKÉ TÉTO PŘEDMĚSTSKÉ KRAJINĚ VELMI PROSPĚLO.

POKUD BY SE UPLATNILA ČÁST Z VÝŠE POPSANÝCH POZNATKŮ, MOHLA BY ZÁSTAVBA NE VYTVÁŘET NOVOU ČÁST MĚSTA ZVANOU CHABY, NÝBRŽ MOHLA BY ROZŠÍŘIT ZÁSTAVBU STÁVAJÍCÍ, PŘIDRUŽENOU K OBCI TŘEBONICE - SMĚREM NA ZÁPAD OD CHABŮ – A MOHLA BY UTVOŘIT NOVÉ CHABY, ZÁSTAVBU, KTERÁ BY RESPEKTOVALA HISTORII TĚCHTO MÍST, A STARÝM CHABŮM BY SE VYHLA.

V TĚCHTO NOVÝCH SOUVISLOSTECH, BY SE, MYSLÍM, NOVÁ ZÁSTAVBA MOHLA ODVÍJET I DLE PŘÁNÍ INVESTORŮ, KTEŘÍ BY TAK MĚLI LEPŠÍ PODMÍNKY PRO UPLATNĚNÍ SVÝCH INVESTIC. DOUFEJME PAK, ŽE TAKÉ VEŠKERÁ NOVÁ PRÁCE URBANISTŮ NEPŘIJDE PŘI REALIZACI ZÁPADNÍHO MĚSTA NAZMAR.